

Teveel ambtenaren?

CFO-Magazine, nr 8, 2007

Frank Naert
Hoogleraar economie
Hogeschool Gent

Het refrein is bekend: de belastingen zijn te hoog, niet alleen die op arbeid volgens o.a. de Hoge Raad van Financiën, maar volgens o.a. VKW Metena ook die op kapitaal. Ze moeten dus naar omlaag. Het opvangen daarvan via een deficit op de begroting is niet realistisch. De enige uitweg is het verlagen van de uitgaven. 'Geen probleem' klinkt het dan: er moeten binnenkort toch een pak ambtenaren met pensioen. Als we die niet vervangen slaan we twee vliegen in één klap. De uitgaven kunnen dan immers omlaag en tegelijkertijd kan de efficiëntie van de Belgische overheid stijgen. En dat laatste is echt wel nodig als we de Europese Centrale Bank mogen geloven.

Dit alles kan met cijfers worden geïllustreerd. Het VBO spreekt over 30.000 ambtenaren teveel en tot 7,7 miljard euro mogelijke besparing per jaar. Het kan nog spectaculairder. Als je per grote groep overheidstaken kijkt naar hoeveel de landen met de meest efficiënte overheid - VS, Japan, Luxemburg - daarvoor nodig hebben, dan kom je volgens de ECB uit op overheidsuitgaven van 30 à 35 % van het bruto binnenlands product. België consumeert voor die taken vlotjes 45 % van het bbp, ongeveer een derde meer! Als je ervan uitgaat dat we dan ook een derde ambtenaren teveel hebben, dan kom je uit op, ruw geschat, een overschot van 250.000 ambtenaren. Dat zou pas een afslanking van het overheidsapparaat betekenen!

Vooraleer met het snijden te beginnen, is het echter nuttig om even te kijken met hoeveel die ambtenaren dan wel zijn en waar ze werken. Volgens het laatste jaarverslag van de NBB had de overheid in 2005 alles samen 779.800 personen in dienst. Kijken we evenwel naar de statistieken die dezelfde NBB op Belgostat aanbiedt dan bleken er in 2005 echter 743.000 personen bij het openbaar bestuur en het onderwijs te werken. Een verschil van ongeveer 37.000 mensen. Voorwaar geen 'kattenpis', maar laat ons daar niet over struikelen en verder de cijfers van het jaarverslag gebruiken. Opmerkelijke vaststelling is dan dat de federale overheid, toch dikwijls de schietschijf in de actuele discussies, in 2005 slechts 173.200 van die 779.800 mensen aan het werk zette, evenveel als in 1995 trouwens. De meeste ambtenaren - zowat 332.300 - werken bij de gemeenschappen en de gewesten. Het gros daarvan zijn medewerkers in het

onderwijs, een sector die we soms als een van onze paradepaarden beschouwen. Ook bij de gemeenten werken meer mensen dan bij de federale overheid: 274.400.

Twee overheidssectoren die in de voorbije legislatuur nogal onder vuur kwamen te liggen zijn Financiën en Justitie. Financiën telt ongeveer 33.000 medewerkers, Justitie een 10.000-tal. De problemen zijn gekend. Bij Financiën rollen de kopstukken blijkbaar vechtend over straat, zien daardoor de rekenfouten in hun programma's niet en maken een potje van de bestrijding van de fiscale fraude. Bij justitie gebeurt de rechtsspraak aan een slakkentempo, terwijl de eivolle gevangenis zo lek als een zeef zijn.

Financiën lijkt, qua efficiëntie, op een voorzet die maar moet worden binnengegrapt: ons bovenste beste buurland Nederland heeft 30.000 ambtenaren bij financiën en haalt daarmee een pak meer belastinggeld op dan België. De termijnen zijn er ook veel korter: binnen de 3 maanden na de aangifte is de aanslag al binnen. In Canada kan dat zelfs al na twee weken. Bij Financiën zijn er dus mogelijkheden. Bij Justitie liggen de zaken moeilijker. Zoveel mensen werken daar niet, terwijl het daar eerder zaak is om meer volk, vooral meer cipers, aan het werk te zetten, niet minder.

De grote slokken qua tewerkstelling op federaal niveau zijn verder het leger dat ongeveer 40.000 man sterk is, de Post met ongeveer 42.000 mensen en de NMBS met zowat 39.000 werknemers. Er gaan weinig stemmen op om in het leger nog te snoeien. Integendeel, als we al onze buitenlandse opdrachten willen blijven vervullen, moet er misschien volk bijkomen. De post en de spoorwegen zijn dan weer sectoren die onder druk van de Europese liberalisering verder zullen moeten rationaliseren. Vroeg of laat zullen deze bedrijven evenwel gedeeltelijk of volledig geprivatiseerd worden (cf. Belgacom), zodat de statistieken op dat vlak vanzelf uitgezuiverd zullen geraken.

Deze voorbeelden geven aan dat een genuanceerde benadering van het ambtenarenprobleem noodzakelijk is. Een lineaire besparing is uit den boze en zal meer kwaad doen dan goed. Veel beter, maar voor sommigen waarschijnlijk niet spectaculair genoeg, is het bewandelen van de weg der geleidelijkheid: kerntaken van de ambtenaren definiëren, vertalen naar aantallen benodigde ambtenaren op microniveau, daarbij benchmarken met het buitenland, tijdspaden uittekenen... En vooral: de ambtenaren zelf erbij betrekken, ze in de boot nemen en responsabiliseren. Weinig sexy, maar sex is ook niet alles in het leven.